

Toekomst in eigen Hand - Kinderen met een beperking in migrantengezinnen

Verslag bijeenkomst met professionals op 15 mei 2009

Plaats: de Nieuwe Stad te Amsterdam Zuid-Oost

Aanwezig: 16 professionals. Achtergrond: werkzaam bij MEE Amstel-Zaan, het speciaal onderwijs, Spirit, het consultatiebureau of studierend.

Organisatie: mevr. M. Bernadina (ProFor), de heer P. Ligtvoet (PRIMO nh), inleider cultureel antropoloog en socioloog de heer C. Hoffer en mevr. T. Fraai (voorzitter).

Inleiding

Na welkomstwoord van voorzitter en mevrouw M. Bernadina werd de film vertoond.

Filmpjes over het thema migranten met een beperking

Palestijns-Nederlands gezin

De volgende twee projectfilmpjes zijn gemaakt door Schoonhoven Productions. In het ene spreken de Palestijns-Nederlandse Jamila Ataqta en haar zoon Faris over het leven met Ayat, de zwakbegaafde dochter van Jamila. De moeder vertelt over de moeilijkheid te onderkennen, in een voor haar vreemde taal en cultuur, dat Ayat een verstandelijke beperking had. Faris praat als broer over haar. Jamila spreekt over haar zoektocht naar kennis en hulp, en haar omgang met schaamte, taboe, de afwijzing door de vader, die een nauw familielid van Jamila is, en haar geloof. Imam M. R. Uygun geeft vanuit de islamitische traditie zijn afkeurende oordeel over schaamte en taboes ten opzichte van het accepteren van kinderen met een (verstandelijke) beperking en van het huwelijk tussen bloedverwanten, dat de Koran vanwege de risico's niet toestaat.

Cultureel antropoloog

Het tweede filmpje was direct op professionals gericht. Het bevat een gesprek met cultureel antropoloog en socioloog dr. C. Hoffer. Hij benadrukt dat het als hulpverlener van belang is om de levensgeschiedenis van elke cliënt te kennen, allochtoon of autochtoon. Dat kan de vorm aannemen van een 'cultureel interview'. Hulpverlening is gebaat bij training op het gebied van interculturele communicatie. Te vaak worden misverstanden gekoppeld aan een godsdienst, met name de islam, terwijl het heel vaak om cultuur en sociaal-economische positie gaat. Wat professionals vooral moeten nastreven met cliënten die vreemd voor hen zijn is 'normaliseren' van de relatie. Ook als de cliënt in geesten gelooft en op medicijnmannen vertrouwt moet je daar naar luisteren en laten weten dat je er zelf anders over denkt. Dan blijft de communicatie gelijkwaardig.

Turks-Nederlandse vrouw

Tenslotte werd ook een deel vertoond van een net uitgekomen film van de stichting Ziezo, 'Ayse zoals ze is', gemaakt door A. Wieberdink (mei 2009). Dit laat het dagelijkse leven van een Turks-Nederlandse vrouw met een verstandelijke beperking zien, thuis bij haar ouders en op het dagverblijf.

Reacties op het thema door de aanwezige professionals

afwijzing

Een arts op een consultatiebureau in Zaandam Poelenburg herkende het gegeven dat autochtone maar vooral allochtone ouders een verstandelijke beperking niet makkelijk willen zien en erkennen. Je ziet het niet. Dergelijke ouders volgen vaak de doorverwijzing naar een specialist of speciaal onderwijs niet op. Er is door de culturele en taal-barrière vaak sprake van veel misverstand. Zo gebruikt men voor 'verstandelijk gehandicapt' hetzelfde woord als voor 'gek'.

tolk

Om de communicatie goed te krijgen maakte de arts wel standaard gebruik van een professionele tolk. Als familieleden tolken blijkt vaak dat ze de oorspronkelijke taal niet echt machtig zijn, of dat ze taboe-achtige termen weglaten. Het is ook emotioneel belastend. Een deelnemer van MEE Amstel-Zaan bevestigde dit. Andere aanwezigen hadden wel de ervaring dat professionele tolken soms het initiatief van de hulpverlener overnemen. De heer Hoffer pleitte voor het gebruik van professionele tolken. Je kunt als hulpverlener een cursus volgen om goed met hen te werken. Daarnaast is het prima als een instelling allochtone hulpverleners heeft. Maar zij spreken niet alle talen, en hun autochtone collega's moeten ook de communicatie met migranten aangaan.

Presentatie over het project Toekomst in eigen hand

Toekomst in eigen Hand - Kinderen met een beperking in migrantengezinnen

Mevr. Bernadina lichtte het project Toekomst in eigen hand toe en gaf een samenvatting van het onderzoek naar voorkomen en oorzaken van beperkingen bij Turks-Nederlandse en Marokkaans-Nederlandse migrantenkinderen. Ook gaf zij een aantal tips voor interculturele communicatie. Zie verder de website www.toekomstineigenhand.nl

Uitwisseling onder leiding van mevrouw Fraai

Nederlands spreken!

Zeker, heel belangrijk, oordeelden de meeste deelnemers. Je moet een aanbod doen, maar behalve in het geval van inburgering voor burgers met een uitkering kun je mensen niet dwingen. Niet iedereen is in de situatie die het goed aanleren van een andere taal simpel maakt. Daarom is soms, wanneer mensen geen Nederlandse maar wel een buitenlandse scholing hebben informatie in de eigen taal handig. De heer Hoffer meende dat mondelinge informatie meestal meer effect heeft dan schriftelijke. Tegelijkertijd moet je ingewikkelde zaken ook beschrijven. En uiteindelijk geldt: wie ziek is ziek. Je moet een manier vinden om mensen met hun medische of psychische problemen te behandelen.

Taboes

Mevr. Bernadina haalde het voorbeeld aan van een busje van een medisch kinderdagverblijf, dat niet voor het huis van het gezin met een gehandicapt kind stopte, maar een paar straten verder. Een medewerker van MEE Amstel-Zaan herkende dit. Liever een kind naar een goede voorziening vervoeren dan haar vanwege schaamte thuis laten. De heer Ligtvoet vertelde dat het project Toekomst in eigen hand juist was gestart om taboes bespreekbaar te maken. Wat je verder ook aan praktische oplossingen vindt, het zwijgen moet je wel doorbreken. Medewerkers van speciaal onderwijs ondersteunden dit. Als je kinderen niet vroeg naar aangepast onderwijs stuurt gaan kostbare jaren verloren. Zoals op het filmpje te zien is schrikken ouders vaak van een ZMOK-school ('ze is gek'), maar als ze zien wat er voor hun kind gedaan kan worden zijn ze heel goed te overtuigen.

Hulpmiddelen

C. Hoffer had in het gefilmde interview al gesproken over middelen als een cursus interculturele communicatie en het cultureel gesprek. In de uitwisseling werd daar twee andere methodes aan toegevoegd: betrek de familie bij het gesprek over het gezinslid met een beperking. Ga met elkaar om de tafel zitten, of nodig het gezin uit voor het consult. Een family coach van ProFor vertelde hoe belangrijk het kan zijn om een vertrouwenspersoon van de moeder of de ouders in te schakelen. Ook PRIMO nh heeft de hoofdpersoon van het eerste filmpje via een vertrouwenspersoon bereid gevonden om haar verhaal voor de camera te vertellen.

Logeerhuis

Voor veel ouders uit een moslimcultuur is het niet acceptabel dat hun dochter samen in één huis slaapt met jongens. Ook vertrouwen zij niet zomaar dat de keuken zonder varkensvlees is of dat er geen alcohol wordt geschonken. Als je kinderen met een islamitische achtergrond vakantie wilt geven moet je de ouders op die punten tegemoet komen.

Normalisering

Een medewerkster van MEE vond het tot 'normalisering' horen om als professional over handicaps te praten in de moskee, in de familie, overal waar mensen met elkaar ervaringen uitwisselen. Imam Uygun is een voorbeeld voor hoe het kan. Professionals moeten er ook tijd voor maken echt met elkaar te praten. Dat kan organisatorisch natuurlijk wel lastig zijn. De filmer H. Schoonhoven bracht tenslotte ook de kwestie van financiële vergoedingen en het persoonsgeboden budget (pgb) ter sprake. Dat is normaal in ons land, maar niet iedereen kent de weg. Een medewerker van MEE vulde aan dat voorlichting over de bedoeling van het pgb er ook bij hoort. Anders krijgt de cliënt geen extra zorg en wordt het geld voor heel andere doelen ingezet.

Mevrouw Bernadina sloot om 12.15 uur het formele deel af.